

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการพัฒนาร่วมกันกับระบบการเงิน เพื่อให้การสนับสนุนต่อสภาพของตลาด ที่แต่เดิมมีการใช้สินค้าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายสินค้าและบริการ นอกจากจะมีลักษณะเป็นเงินเหรียญ ธนบัตร และเช็คแล้ว ยังมีเงินพลาสติกที่เป็นรู้จักกันทั่วไปในลักษณะของบัตรเครดิต (Credit Card) เพราะสามารถใช้ทดแทนเงินได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันนี้ บัตรเครดิตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มีการเปิดเสรีทางการเงินกับตลาดโลก บัตรเครดิตเป็นสินค้าระดับสูงที่ผู้มีฐานะดีและมีชื่อเสียงในวงสังคมนิยมในการถือหรือพกพาได้ นอกจากนี้บัตรเครดิตเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในการถือครอง ซึ่งนับวันความนิยมใช้บัตรเครดิตมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากคนไทยมีความเข้าใจและเล็งเห็นประโยชน์ของบัตรเครดิตมากขึ้น ในความหมายของซื่อก่อนผ่อนที่หลังรวมทั้งให้ความปลอดภัย โดยไม่ต้องพกเงินสดจำนวนมากติดตัว อีกทั้งในการดำเนินงานด้านการบริการของธนาคารได้เสนอให้มีบัตรเครดิตออกมาให้เลือกถือเป็นจำนวนมาก อันได้แก่ บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) บัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) บัตรเครดิตธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) บัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) บัตรวีซ่าธนาคาร ไทยธนาคาร จำกัด(มหาชน) บัตรวีซ่าธนาคารนครหลวงไทย จำกัด(มหาชน) บัตรอเมริกันเอ็กซ์เพรส บัตรไดเนอร์สคลับ ฯลฯ

จากการยอมรับของคนไทยในการใช้บัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการ จึงส่งผลให้ธุรกิจบัตรเครดิตมีอัตราการเติบโตที่รวดเร็ว สังเกตเห็นได้จากมูลค่าการใช้บัตรเครดิตโดยเฉลี่ยต่อเดือนทั้งบัตรเครดิตต่างประเทศและในประเทศก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.94 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1 ทำให้ผลที่ติดตามมากคือ ผู้ถือครองบัตรเครดิตบางส่วนมีปัญหาด้านหนี้สินกับธนาคาร สาเหตุเนื่องมาจาก การเผชิญกับภาวะความผันผวนของเศรษฐกิจ การว่างงาน อันผลมาจากเหตุการณ์ของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย รวมถึงบางกรณีเป็นการขาดความเข้าใจในการการทางการเงินของตนเอง

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการใช้จ่ายบัตรเครดิตในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 - 2538

งวด	มูลค่าการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (หน่วย : ล้านบาท)			% เพิ่มขึ้น ลด
	ต่างประเทศ	ในประเทศ	รวมทั้งสิ้น	
ธ.ค. 30	185.50	106.00	291.50	0.00
ธ.ค. 31	618.00	146.00	764.00	162.09
ธ.ค. 32	1,040.00	518.00	1,558.00	103.93
ธ.ค. 33	1,812.00	1,310.00	3,122.00	100.39
ธ.ค. 34	2,441.00	2,110.00	4,551.00	45.77
ธ.ค. 35	3,720.00	2,234.00	5,954.00	30.83
ธ.ค. 36	4,551.00	2,489.00	7,040.00	18.24
ธ.ค. 37	4,337.00	3,598.00	7,935.00	12.71
ธ.ค. 38	6,790.00	4,198.00	10,988.00	38.48
โดยเฉลี่ยเติบโตปีละ				56.94

ที่มา : ฝ่ายกำกับและพัฒนาสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเครดิตในประเทศหมายถึง บัตรเครดิตที่ออกโดย ธ.พาณิชย์ ไม่รวมบัตรเครดิตของร้านค้า

แม้สถาบันผู้ออกบัตรเครดิต จะต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและมีความเสี่ยงด้านต่างๆ แต่ผลตอบแทนที่จะได้รับตลอดระยะเวลาการถือครองบัตรเครดิตของผู้ใช้บริการแต่ละราย ยังคงจูงใจให้ธนาคารเข้ามามีส่วนแบ่งในตลาดของบัตรเครดิตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้สถาบันการเงินผู้ออกบัตรเครดิตได้เป็นจำนวนมาก เพราะว่าการทำธุรกิจบัตรเครดิตสามารถสร้างรายได้ให้กับสถาบันการเงินได้ทั้งหมด 5 ประการคือ 1) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 2) ค่าธรรมเนียมรายปีจากบัตรหลักและบัตรเสริม เสมือนกับเป็นเงินกินเปล่าที่สถาบันการเงินผู้ออกบัตรเครดิตได้รับแน่นอนไม่ว่าลูกค้าจะใช้บัตรเครดิตหรือไม่ก็ตาม 3) ค่าธรรมเนียมร้านค้า 4) ค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการเบิกเงินสดล่วงหน้า 5) รายได้จากอัตราดอกเบี้ยที่คิดเพิ่มเติมเมื่อมีการชำระเงินเกินระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าสินเชื่อประเภทอื่นๆ

อย่างไรก็ตามการถือครองบัตรเครดิต นับเป็นพฤติกรรมการบริโภคล่วงหน้า นั่นคือ ผู้ถือครองบัตรเครดิตสามารถใช้จ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการมาบริโภคล่วงหน้า ทำให้ความนิยมใช้บัตรเครดิตยังมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันนี้ที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นสาเหตุทำให้มีรายได้อาจลดลงโดยเฉพาะกลุ่มคนทำงานที่มีรายได้ประจำ ด้วยเหตุดังกล่าวบัตรเครดิตจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นโดยจะเป็นส่วนช่วยเสริมสภาพคล่อง พร้อมทั้งช่วยกระตุ้นให้มีการบริโภคเพิ่มมากขึ้นได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเครดิตจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ทางการตลาดต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ถือครองบัตรเครดิตใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของตนให้มากที่สุด และเพื่อให้การกำหนดกลยุทธ์เหล่านั้นตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้ถือครองบัตรเครดิต อันจะทำให้ประสบผลสำเร็จในธุรกิจบัตรเครดิต การศึกษาครั้งนี้คำนึงถึงการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของผู้ถือครองบัตรเครดิต การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ ตลอดจนปัญหาในการใช้บัตรเครดิต และความคิดเห็นของผู้ถือครองบัตรเครดิตว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นถ้าหากสามารถทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมในการบริโภคของบุคคล จะมีผลในการวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อที่จะขยายสัดส่วนทางการตลาดให้ผู้ถือครองบัตรเครดิตให้ใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น และสามารถคัดเลือกผู้ถือครองบัตรเครดิตที่ดีได้ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อทั้ง 2 ฝ่ายคือ ทั้งฝ่ายสถาบันการเงินผู้ให้บริการจะได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าธรรมเนียมจากร้านค้า ค่าธรรมเนียมสมาชิก ฯลฯ ส่วนผู้ถือครองบัตรเครดิตก็จะได้รับความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมต่าง ๆ และยังมีสิทธิประโยชน์อื่น ๆ อีกมากมาย การศึกษาในครั้งนี้มุ่งที่จะหาคำตอบของคำถามดังกล่าวเพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการดำเนินธุรกิจของธนาคารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ถือครองบัตรเครดิต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรด้านพฤติกรรมการบริโภคของผู้ถือครองบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็น ตลอดจนปัญหาของผู้ถือครองบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ได้ให้บริการสินเชื่อหลายประเภท สินเชื่อบัตรเครดิต ธนาคารพาณิชย์ จัดเป็นสินเชื่ออุปโภคบริโภคประเภทหนึ่ง แต่

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงลูกค้านักธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ทั้งธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และขนาดกลาง จำนวน 7 แห่ง ได้แก่

- ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) จำนวน 30 ราย
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) จำนวน 30 ราย
- ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) จำนวน 30 ราย
- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) จำนวน 30 ราย
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) จำนวน 30 ราย
- ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด(มหาชน) และธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 30 ราย

2) กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีบัตรเครดิตอย่างน้อย 1 ใบ และจะต้องเป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารหรือสถาบันการเงินเท่านั้น ทั้งนี้ไม่รวมบัตรเครดิตร้านค้า

3) กลุ่มตัวอย่างที่มีการค้างชำระหนี้บัตรเครดิตและไม่ค้างชำระหนี้บัตรเครดิต

4) สุ่มตัวอย่างเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมการบริโภคของผู้ถือครองบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็น ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้บริโภคในการใช้จ่ายบัตรเครดิต เพื่อที่สถาบันการเงินผู้ออกบัตรเครดิตจะได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้ถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ถือครองบัตรเครดิต